

*Білоус Олена Сергіївна
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки*

Криворізький державний педагогічний університет

Постановка проблеми у загальному вигляді... Успішне вирішення проблем демократизації й гуманізації сучасного суспільства неможливе без модернізації освітньої системи, її змістовного й структурного оновлення. Необхідність зміни парадигми освіти багато в чому обумовлена зміною ролі знання в сучасному виробництві й управлінні. Відповідно до Болонської угоди актуалізуються питання гуманітаризації освіти, подальшого підвищення якості освітнього процесу, перенесення акценту із засвоєння "готового" знання на розвиток творчого початку в вирішенні навчальних завдань. Успішне вирішення цих питань пов'язане з творчим проявом самої особистості.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Проблема підготовки конкурентноздатних фахівців пов'язана з модернізацією вищої школи, пошуком шляхів в подальшому вдосконаленні навчального процесу в ній, здатного забезпечити розвиток творчого потенціалу майбутніх фахівців. Питання підготовки творчої особистості у всі часи хвилювали дослідників. На їх думку, людина повинна присвятити велику частину часу розвитку власної особистості (ІМечніков); пошуку власної педагогіки з метою вдосконалення особистої індивідуальності (ЛНечепоренко). Творчість як механізм розвитку особистості обґрунтовується В.І.Андрєєвим, Д.Б.Богоявленською, С.С.Гільдентріхом, Ю.Н.Кулюткіним, Т.В.Кудрявцевим, М.О.Лазарєвим [3], О.М.Луком, Я.О.Пономарьовим та ін.; педагогічна творчість, її сутність досліджується О.О.Бодальовим, В.О.Ільїним, В.І.Загвязінським [1], В.О.Кан-Каликом, М.Д.Нікандровим, М.М.Поташиником, Р.Х.Шакурвим та ін.

Проблеми формування творчої особистості вчителя, педагогічного мислення, креативності вирішувалися О.А.Зязюном [4], Р.П.Скульським, Н.В.Кичук, Ю.С.Столяровим, С.О.Сисоевою та ін.

Проблемам готовності до професійної діяльності й пошуку шляхів її формування в майбутніх педагогів в умовах вищої школи присвячені дослідження А.П.Войченко, М.О.Дьяченко, О.П.Кондратюка, Л.В.Кондрашової [2], О.Г.Мороза, В.О.Сластьонінай ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми... Досліджуючи можливості вищої школи у формуванні творчої особистості, можливо виявили суперечність, існуючу у вузівській практиці, між масовим характером навчання і індивідуально-творчим стилем діяльності майбутнього фахівця, подолання якого багато в чому стимулює якість професійної підготовки майбутніх вчителів.

Тому метою нашої статті є показати, що роль технології, побудованої на принципі ролевої перспективи у формуванні творчої особистості майбутнього фахівця, в виявленні у них потреби в особистісно-професійному зростанні, нестандартному виконанні навчальних завдань, стійкому їхньому інтересі до саморозвитку, самовдосконалення й професійного самоствердження.

Виклад основного матеріалу дослідження... Життя підготовки фахівців будь-якої галузі знання визначаються творчим потенціалом педагогічних кадрів. Проблема підготовки творчого вчителя у всі часи була і сьогодні залишається однією з актуальних.

Педагогічна діяльність відображає творчу природу особистості вчителя й педагогічної праці. Становлення творчої особистості характеризується ступенем прояву її готовності до нестандартного вирішення професійних проблем.

Готовність до творчої професійної діяльності - це певний рівень розвитку особистісних властивостей і якостей майбутнього вчителя, що забезпечують його здатність творчо виконувати професійні обов'язки й активно залучати у творчий процес учнів, удосконалюючи їхній творчий потенціал і потенціал власної особистості.

Будучи важливою характеристикою професіоналізму сучасного вчителя, готовність до творчої педагогічної діяльності розглядається як складне особистісне утворення, яка поєднує в собі стійку мотивацію творчої діяльності, знання теоретичних основ педагогічної творчості, емоційно-психологічну налаштованість, творчі здібності і творчу активність. Все це забезпечує створення оригінальних продуктів учительської праці й нестандартне вирішення професійних проблем.

Сьогодні потрібні фахівці здатні творчо вирішувати професійно-педагогічні задачі, які володіють знаннями і інформаційними технологіями як інструментом практичних дій, із стійкою системою цінностей, орієнтованих на педагогічну працю в змінюючійся реальності, діалогічним мисленням. В умовах стрімкого розвитку інформаційних систем значно ускладнюється навчальний процес у вищій педагогічній школі, змінюється і його характер.

У ході модернізації вищої школи важливо не тільки оновлювати зміст, але й впроваджувати нові дидактичні технології. Ми впровадили в практику технологію, засновану на принципі ролевої перспективи.

Технологія, побудована на принципі ролевої перспективи, - це навчально-виховна система, яка впливає на мотиваційну, пізнавальну, емоційно-вольову сфери особистості, стимулює розвиток активної професійної позиції, творчого стилю діяльності і педагогічної культури майбутнього вчителя.

Важливими її характеристиками є: чіткість педагогічної мети у формі ролевої перспективи; структуризація інформації у вигляді імітаційно-ігрової моделі; педагогічна взаємодія, співпраця і співтворчість в системі відносин "викладач-студент"; різноманітність виконуваних ролей, імітаційно-ігрових

і проблемно-ситуаційних методів роботи; опора на творчий потенціал і індивідуальні можливості студентів; свобода вибору ролей і завдань; створення ситуацій успіху для кожного і позитивна оцінка його дій досягши ролевої перспективи.

Основу технології склали активні форми і методи навчальної роботи, а зміст виконував дві функції: методологічну (яка розкриває основи вчительської діяльності) і процесуальну (яка є безпосереднім інструментом практичних дій). Подвійна спрямованість педагогічного знання зумовила трансформацію класичної лекції в лекцію-диспут, лекцію-дискусію, лекцію-діалог, лекцію-полілог, що створювало основу для розвитку у студентів діалогічного мислення, особового знання і усвідомлення його як інструменту практичної дії вчителя. Активна позиція закріплювалася на семінарських і лабораторних заняттях (семінар-подорож, ділова і ролева гра, конференція, захист творчих проєктів). У ході занять апробовувалися різноманітні творчі завдання: варіативні, евристичні, адаптивно-творчі, узагальнення передового педагогічного досвіду, розробка превентивно-розвиваючих і коректувально-розвиваючих програм, що сприяло формуванню у студентів ціннісного відношення до обраної професії і можливості творчої самореалізації в ній.

Технологія, заснована на ролевій перспективі, створює умови для співтворчості і співпраці в навчальному процесі, дозволяє студенту усвідомити і отрефлексувати свої можливості як суб'єкта (і об'єкту) педагогічної комунікації, забезпечує творчу атмосферу, атмосферу вільного вибору завдань і ситуації успіху для кожного студента.

Таким чином, активізації позиції при вирішенні навчальних задач усвідомлення професійної перспективи і створення атмосфери творчості забезпечує формування творчих здібностей і готовність майбутніх учителів до творчої діяльності.

Висновки і перспективи подальших розвідок... Однак, проведене дослідження не є вичерпним у розробці цікавлячої проблеми. Виконана робота дозволяє побачити перспективи подальшого вивчення проблем якості підготовки сучасних фахівців, у світлі вимог Болонського процесу. З вивченням цих питань ми пов'язуємо подальшу дослідницьку роботу з визначення шляхів підвищення якості підготовки сучасного вчителя і забезпечення достатнього і високого рівня їхнього професіоналізму.

Резюме. У статті розглядається проблема формування творчої особистості майбутнього вчителя засобами ролевої перспективи. Розкривається зміст технології, побудованої на принципі ролевої перспективи, яка сполучена з виявленням потреби майбутнього вчителя в особистісно-професійному зростанні.

Ключові слова: творча особистість; технологія, побудована на принципі ролевої перспективи.

Резюме. В статье рассматривается проблема формирования творческой личности будущего учителя средствами ролевой перспективы. Раскрывается содержание технологии, построенной на принципе ролевой перспективы, которая сочетается с выявлением потребности будущего учителя в личностно-профессиональном росте.

Ключевые слова: творческая личность; технология, построенная на принципе ролевой перспективы.

Summary. The article deals with the problem of forming creative personality of future teacher by means of role perspective.

The author shows the content of the technology built on the principle of role perspective which combines with showing future teachers' need for personal professional rise.

Key words: creative personality; technology built on the principle of role perspective.

Література

- 1 Загвязинский В.И. Педагогическое творчество учителя. – М.: Педагогика, 1987.
- 2 Кондрашова Л.В. Превентивная педагогика. – Кривой Рог: КДПУ, 2004.
- 3 Лазарев М.О. Основи педагогічної творчості: Навчальний посібник для пед. ін-тів / Сумський держ. пед. ін-т ім. А.С.Макаренка. – Суми: ВВП „Мрія-1” ЛТД, 1995.
- 4 Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: Монографія / За ред. І.А.Зязюна. – К.: Ві пол, 2000.

Подано до редакції 27.06.08